

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 1263/07

בפני: כב' השופט אריאל ואגו

1. מוחמד אלגרואוי
2. אחמד אלגרואוי
ע"י ב"כ עו"ד יוחי גבע

המבקשים:

נגד

תרכובות ברום בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד אריה ניגר ואח'

המשיבה:

פסק דין

1
2 לפני בקשה משותפת של הצדדים לאשר הסדר פשרה, על פי נוסחו המתוקן, במסגרת בקשה לאישור
3 תובענה ייצוגית, בהתאם לחוק התובענות הייצוגיות תשס"ו-2006 (להלן: "החוק"). התובענה הוגשה
4 בשלהי 2007.
5
6 בבעלות הנתבעת מפעל "תרכובות ברום" הפועל ברמת חובב בנגב. נטען כי בבדיקות פתע בארובות
7 המפעל נתגלו חריגות בפליטת חומרים מזהמים, ובהם מסכני בריאות, וכי תושבי הסביבה נחשפו,
8 בשל כך, לזיהום אויר ולרעלים, לאורך זמן. כתב התביעה נקב בעשרות מועדים, בשנים 2001-2004,
9 שבהם נמצאו חריגות שבמהלכן, כנטען, השתחררו לאוויר כמויות רבות ומסוכנות של חומרים
10 רעילים.
11
12 עילת התביעה הנתבעת היא של פגיעה באוטונומיה של הרצון והעמדה בסיכון בריאותי, של הקבוצה
13 המיוצגת, שהוגדרה כאותם תושבים המתגוררים במעגלים הסמוכים לאתר המפעל, ואשר עלולים
14 להיות מושפעים מהפליטות החורגות. צוין כי בסמיכות מיידית שוכנים אלפי תושבי שבטים
15 בדואיים, בני שבט אלגרואוי ואלדנפירי, ובמעגל רחב יותר - מאות אלפי תושבי הנגב - בעיר באר
16 שבע, בעירות הבדואיות, בקיבוצים, ובשבטים בדואיים נוספים. הקבוצה המיוצגת הורחבה, כפי
17 שנראה להלן, במסגרת הפשרה המוצעת, והיא כוללת את כל תושבי המדינה.
18
19 הסעד שהתבקש, וסכומו הכולל הוערך בלמעלה ממיליארד ₪, כלל הענקת פיצוי כספי, בשל הפגיעה
20 באוטונומיה, לכל חבר בקבוצה, וכן העמדת קרן למטרת השגחה רפואית לכל אחד מחברי הקבוצה.
21 הפיצוי האינדיבידואלי כומת, בכתב התביעה, בהתאם למרחק בין הזכאי לבין המפעל. הסכומים
22 שנדרשו היו בין 15,000 ₪ לאדם במעגל הקרוב ביותר, ל- 2,500 ₪ למתגוררים במעגל הרחוק יותר,
23 כולל באר-שבע.
24
25 בתגובה מטעם המשיבה נדחו הטענות שהועלו, מכל וכל. נטען כי המפעל פועל כדין ונוקט פעולות
26 רבות, בהשקעה נכבדה, כדי לטפל בחומרים הנפלטים במהלך הייצור, וכי חריגות שהיו מערכי
27 הפליטה שנקבעו לו, היו נחלת העבר בלבד, והותקנו מערכות בקרה משוכללות ויעילות. החריגות

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 1263/07

בפני: כב' השופט אריאל ואגו

1 הנזכרות בבקשה לא היו בעלות השפעה סביבתית כלשהי ולא נגרם לחברי הקבוצה נזק המוכר בדין.
2 לתגובה צורפה חו"ד מומחה מטעם ד"ר שלמה אלמוג.
3
4 המבקשים הגישו תשובה לתגובה ובה התייחסו לטענות הללו, תוך שהוסיפו ועמדו על איתנות
5 התביעה וצדקתה.
6
7 לאחר מכן ניהלו הצדדים מגעים ליישוב המחלוקת בהסכמה, ונעזרו בהליך גישור שנוהל בידי ד"ר
8 אהרון זוהר, מומחה בתחום איכות הסביבה, מהלך שהניב הסדר פשרה, עפ"י נוסחו המקורי,
9 שאישורו התבקש בינואר 2011.
10
11 עיקרי ההסדר היו בכך שהמשיבה תנקוט פעולות שונות להקטנת כמות החומרים הנפלטים
12 מהמפעל, ובתוך כך שדרוג מתקני היצור ומערכות השאיבה והטיהור, בהשקעה כוללת של כ- 9.2
13 מיליון דולר במהלך 4 שנים, ולצד זה, התחייבות לממן פעילות חינוכית להגברת המודעות
14 הסביבתית של תלמידי האזור והעצמת מעורבותם בנושאי הגנת הסביבה. מדובר בפרויקט המיועד
15 ל- 5 בתי-ספר במגזר הבדואי, בהיקף של 450,000 ₪, לאורך 3 שנות לימוד. בנוסף - הוסכם להמליץ
16 על פסיקת גמול של 50,000 ₪ לכל אחד משני המבקשים, ועל שכ"ט של 700,000 ₪ ומע"מ לבאי-
17 כוחם.
18
19 לאישור ההסדר הוגשו שתי התנגדויות, זו שמטעם היועמ"ש לממשלה, וזו שמטעם קבוצת התובעים
20 בתיק נזיקין המתנהל בבימ"ש המחוזי בבאר-שבע (ת"א 1069/07), ועילתו - נזקי גוף שנטען כי נגרמו
21 להם כתוצאה מחשיפה לחומרים כימיים הנפלטים ממפעל המשיבה.
22
23 בהחלטה מ- 5.2.12 מצאתי לדחות התנגדות קבוצת התובעים בתביעת הנזיקין, ביחס למקצת
24 טענותיהם, באשר נראה היה שאין מדובר בטיעונים הרלוונטיים להכרעה בתובענה הייצוגית, ולגוף
25 הפשרה המוצעת, אלא מדובר ברצון למנף ההליך הנוכחי לשיפור מצבם הטקטי של אותם תובעים
26 בהליך האחר. באשר לטענות נוספות שהם העלו - נעשו הבהרות והסדרים להבטיח ששום זכות
27 מהותית או דיונית של חברי אותה "תת-קבוצה" לא יפגעו כתוצאה מממשק אפשרי בין עניינם לבין
28 תוצאות ההליך הנוכחי.
29
30 באשר להתנגדות היועמ"ש - קוים דיון, הוריתי על מתן הבהרות והשלמות בכתובים, ובהחלטה
31 מיום 6.2.12, הוטעם שחלק מהעניינים, נשוא ההתנגדות, בא על פתרונו בדרך של הבהרות הצדדים
32 הישירים, שאותם נאותו לעגן במסגרת תיקון של הסכם הפשרה.
33 נדחתה לגופה ההתנגדות שנגעה להרחבה של הגדרת הקבוצה המיוצגת, כפי שהוצעה בהסדר
34 הפשרה, כאשר הצדדים הישירים הסכימו שההסדר יחול על כל תושבי המדינה, ולא רק אלה הגרים
35 בסמוך למפעל. מנימוקים שפורטו בהחלטתי, מצאתי שהרחבת הקבוצה הינה מידתית וסבירה

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 1263/07

בפני: כב' השופט אריאל ואגו

1 ולפיכך - מוצדקת. כמו-כן, הוחלט שאין צורך במינוי בודק חיצוני, עפ"י סעיף 19ב' לחוק, ולפי
2 שהנימוקים לכך רלוונטיים גם להנמקת ההחלטה הנוכחית, בבקשה לאישור הסדר הפשרה המתוקן,
3 אחזור על הפסקה הרלוונטית בהחלטתי:
4 "נחה דעתי, כי אין צורך למנות בודק חיצוני, כהגדרתו בסעיף 19 ב' לחוק תובענות ייצוגיות. בהינתן
5 אופי הנזק שבו אנו עוסקים, נזק לא ממוני מסוג "פגיעה באוטונומיה של הרצון והעמדה בסיכון
6 בריאותי", ובהעדר כישורים מיוחדים למומחה כלשהו לכמת מימדי נזק כזה, והפיצוי הראוי בגינו,
7 אל מול היקף הקבוצה המיוצגת, יהא במינוי בודק שיעריך את סבירות הסכם הפשרה המתגבש,
8 ואת איכותו, משום העתקה מסויימת של סמכויות בית המשפט, ושיקול הדעת השיפוטי, שעליו
9 להפעיל, אל כתפי גורם חיצוני, דבר שאינו ראוי, אינו רצוי, ואף אינו מוצדק. בנסיבות ובאופי
10 העניין הספציפי שלפנינו, לבית המשפט, ובמלוא הענווה, הכלים והמומחיות הנאותים, להכריע.
11 ככל שדרושה היתה מומחיות, בתחום המקצועי, שבו עסקינן, לשם בחינת אמצעי ניטור ומניעת
12 פליטת חומרים מעבר למותר, והערכת ההשקעות בתשתית ובמשאבים, הנחוצים, סבורני,
13 שמלאכה זו נעשתה בצורה אובייקטיבית ויאה, בשלב מלאכת הגישור, העניפה והיסודית, שבוצעה
14 על ידי הד"ר אהרון זוהר, ובמישור זה אין מקום למינוי בודק נוסף".
15
16 עם זאת, בנקודה מהותית אחרת, שהועלתה ע"י היועמ"ש, בהתנגדותו, נמצא טעם, ובעטיה המליץ
17 ביהמ"ש לצדדים לקיים הידברות נוספת, ולבצע מודיפיקציה בהסדר הפשרה, טרם שיוכרע בדבר
18 אישורו. דברים אמורים בכך שנותרה תהייה מסוימת בשאלה האם חלק מהשקעות המשיבה
19 במתקנים ומערכי הקטנת זיהום ופליטת חומרים, נדרשים ממנה ממילא במסגרת הוראות
20 רגולטוריות מטעם הרשויות, לצורך המשך רישיון העסק, באופן שהקבוצה המיוצגת היתה נהנית
21 מכך אף בלא זיקה להליך הנוכחי. בלי לנטוע מסמרות במחלוקות העובדתיות שהתגלעו, ולא אכנס
22 לפרטיהן, הומלץ לערוך התאמות בהסדר הפשרה באופן שישדרג את שווי ההטבות לקבוצה
23 המיוצגת, במישור החינוכי, ובהשקעה בפרויקטים של איכות הסביבה מחוץ לדלת אמותיו של
24 המפעל.
25
26 לאור המלצה זו ובעקבותיה, נוהלו מגעים נוספים בין הצדדים, שהניבו את הסדר הפשרה המתוקן,
27 העומד בפנינו כיום, ושהיועמ"ש, אף הוא, אינו מתנגד לאישורו.
28 עו"ד קפלנסקי, ב"כ קבוצת התובעים בהליך הנזיקי הנ"ל, שב והתנגד גם להסדר המתוקן, ובהמשך
29 אתיחס לנימוקי ההתנגדות, לאחר שהצדדים הישירים הניחו בפני תגובתם, ועתרו לדחותה.
30
31 עפ"י הסדר הפשרה המתוקן, נותרו בעינן ההסכמות לגבי התקנה ושדרוג של המתקנים הטכניים
32 שנועדו למזער או למנוע פליטת חומרים או ריחות לא נעימים מהמפעל, בהשקעה כוללת של כ- 9.2
33 מיליון דולר, לאורך 4 שנים.
34

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 1263/07

בפני: כב' השופט אריאל ואגו

1 בנוסף - יותר מהוכפל הסכום שהמשיבה מתחייבת להשקיע בפרויקט חינוכי סביבתי לאוכלוסייה
2 הבדואית, והוא יעמוד על מיליון ₪. היעוד המדויק של ההשקעה תוקן אף הוא, לאחר תיאום בין
3 הצדדים לרשויות הממשלתיות והמוניציפליות הרלוונטיות. מוצע שהכספים יוזרמו למרכז לחינוך
4 סביבתי שעומד לפעול במסגרת המועצה האזורית אבו-בסמה. הוכנה תכנית עבודה עקרונית ע"י
5 המועצה, בשיתוף המשרד להגנת הסביבה, ובוועדת ההיגוי של המרכז יהיו נציגי המועצה, המשרד
6 להגנת הסביבה, רכז התכנית ונציג המשיבה - תרכובות ברום. פעילות המרכז תיוחד להגברת
7 המודעות הסביבתית של תלמידים והגברת מעורבותם בנושאי הגנת הסביבה. התמיכה הכספית מצד
8 המשיבה במרכז הנ"ל תשולם בחלקים שווים במהלך 3 שנות לימוד.
9 הרציונל ליעוד ההשקעה למרכז זה הינה בכך שהוא משרת את תלמידי המגזר הבדואי המתגוררים
10 בתחום המועצה, ששטח שיפוטה סמוך לאתר המפעל שברמת חובב.
11
12 הסדר הפשרה המתוקן חוזר ומציע את ההסדרים המוסכמים ביחס לגמול לתובעים ולבא-כוחם.
13
14 בהתאם למבוקש ע"י הצדדים, אני מורה, אפוא, על התרת תיקון הבקשה לאישור תובענה ייצוגית,
15 כאמור בבקשה המוסכמת שצורפה להסכם הפשרה, והבקשה המתוקנת תקובל לתיק.
16
17 מהנימוקים שאפרט להלן, ראיתי לנכון לאשר את הסדר הפשרה המתוקן, וליתן לו תוקף של פסק
18 דין בתובענה הייצוגית, על אף ההתנגדות מצד מרשי עו"ד קפלנסקי.
19 ככל שההתנגדות חזרה על טענות שכבר הועלו בתגובה שניתנה על נוסח ההסדר המקורי, ישימה
20 החלטתי מ-5.2.12, על נימוקיה, ואותן טענות לא התקבלו.
21 אדגיש, שנחה דעתי, שאין באישור ההסדר ושכלולו, כדי לפגוע בטענות ובזכויות הדיוניות של אותה
22 קבוצת תובעים המנהלת משפט בעילה נזיקית כנגד המשיבה, והפשרה בהליך הנוכחי יכולה אך
23 להקנות להם הטבה נוספת, ללא גריעה מעילה או זכות, ככל שעומדת להם כלפיה, ומתבררת בהליך
24 האחר.
25
26 נימוק נוסף, ובעטיו מתנגד ד"ר קפלנסקי לאישור ההסכם, הוא שמרשיו סבורים כי סכומי ההשקעה
27 שעליהם התחייבה המשיבה, הינם "טיפה בים ומהווים לעג לרש, לאחר שבמשך שנים זיהמה
28 תרכובות ברום בע"מ וזרעה הרס וחולי בקרב תושבי האזור". בהינתן העובדה שעילת ההליך הנוכחי
29 הינה במישור פגיעה באוטונומיה, בשל עצם החריגות הנטענות מערכי הפליטה מהארובות, ברור,
30 שאין הפיצוי מכוון ליישב תביעה של מי מהקבוצה המיוצגת, ככל אשר חלילה נגרם לו חולי או נזק
31 ספציפי אחר, ואשר עומדת לו עילה בשל כך כנגד המשיבה. התובענה הייצוגית אינה עוסקת בכך
32 ואינה חוסמת דרכו של תובע פוטנציאלי אשר כזה. על כן - אין מקום לקבל ההתנגדות מהטעם דנן.
33
34 נראה לי שהסדר הפשרה המתוקן ראוי לאימוץ ולאישור, וכי הינו הסדר ראוי, הוגן וסביר, בהתחשב
35 בעניינם של חברי הקבוצה, עפ"י סעיף 19 א' לחוק. קיימות, לכאורה, שאלות מהותיות של עובדה

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 1263/07

בפני: כב' השופט אריאל ואגו

1 ומשפט כאחד, המשותפות לכלל חברי הקבוצה, וסיום ההליך בהסדר פשרה הוא הדרך היעילה
2 וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין.
3
4 השאלות העובדתיות והמשפטיות, המשותפות לכל, ואשר דרשו ליבון והכרעה, אלמלא הסדר
5 הפשרה, נגעו הן לכמות החריגות, אופי החומרים שנפלטו, ולהיקף הפליטה שנחשפו אליו חברי
6 הקבוצה, והן לשאלות המשפטיות של איתנות עילת התביעה, כפי שהוגדרה, בנסיבות אלה, וכיצד,
7 אם בכלל, הועמדו בסיכון בריאותי ונפגעה האוטונומיה של רצונם, בשל היחשפות כזו.
8
9 אין ספק, ששאלות מורכבות אלה העמידו משוכות בפני הוכחת התובענה הייצוגית והצלחתה, והיה
10 קיים סיכון משפטי בניהולה. ההסדר הנדון כעת הושג בשלב טרומי ואף טרם דיון בבקשה לאישור
11 התובענה כייצוגית, והילכך מתאיין הסיכון לאי הצלחת ההליך.
12
13 אשר להחלטה שלא למנות בודק - אפנה לנימוקים שניתנו לעיל, תוך הטעמה שאין מדובר בפיצוי
14 אינדיבידואלי שניתן היה לכמתו, במישור החשבונאי, באמצעות אנשי מקצוע, כדוגמת מה שנעשה
15 בתובענות בעלות אופי צרכני.
16
17 הקבוצה המיוצגת כוללת, עפ"י ההגדרה המורחבת, נשוא ההסדר, כל מי שהתגורר בתחומי מדינת
18 ישראל בתקופה הנדונה, של 7 שנים טרם מועד הגשת בקשת האישור. למותר לציין, שפרקטית,
19 בלתי אפשרי להעלות על הדעת הסדר שיכלול מתן סכום כסף בעין כפיצוי לכל אחד מחברי הקבוצה.
20 ההסדר שגובש בין הצדדים עומד להיטיב, מהיבט שיפור איכות האוויר ומזעור פליטות אפשריות,
21 עם כלל חברי הקבוצה, במעגלים הקרובים והרחוקים כאחד, וכולל הוא את הרכיב המיוחד של
22 השקעה בתוכנית חינוך סביבתית המיועד בעיקרו למעגל הקרוב והמידי של אותה אוכלוסיה שנטען
23 כי היחשפותה לחומרים שנפלטו היתה משמעותית יותר בשל הקרבה למפעל. בכך נמצא ביטוי גם
24 ל"מידרג" הנקוב בתובענה ואשר כלל עתירה לסעד דיפרנציאלי של פיצוי ההולך וגדל לפי הקרבה
25 הגיאוגרפית למפעל.
26
27 לא הוגשו בקשות לפרישה מהקבוצה, וקוימו הוראות הדין הנדרשות לאפשר זאת, לכל המעוניין,
28 במישור הפרסום והבאת קיום התובענה לידיעת הציבור.
29
30 עפ"י ההסדר, ולפי הבהרות והצהרות של הצדדים, שהובאו בפני, ומוסיפות על האמור בהסכם עצמו,
31 יקום, לאחר האישור, מעשה בית-דין בין חברי הקבוצה לבין המשיבה רק בשל העילה דנן, של פגיעה
32 באוטונומיה, ואין מניעה לניהול תביעה מצד מי אשר סבור כי עומדת לו עילה כנגד המשיבה בגין נזק
33 גוף או אחר, שאפשר שנגרם מפעילות מפעל המשיבה, ושאינו זה המוגדר כאן.
34
35 הגמול לתובעים הייצוגיים, כמו גם שכר-הטרחה המומלץ ע"י הצדדים, שישולם לב"כ התובעים,
36 נראה לי סביר וראוי. בזיקה לשאלה המרכזית, לעניין זה, האם על מנת לזכות בסעד היה צורך

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"א 1263/07

בפני: כב' השופט אריאל ואגו

1 בהגשת התובענה הייצוגית (רע"א 2362/08 תדיראן בע"מ נ' נ. שאול, מיום 14.12.11), ולשאלה האם
2 הביאה התובענה הייצוגית תועלת לחברי הקבוצה ומידת חשיבותה הציבורית (ע"א 10085/08 תנובה
3 בע"מ נ' ראבי, מיום 4.12.11), התשובה חיובית. אלמלא המאמץ והיגיעה שהושקעו בתובענה,
4 בצורתה זו, ספק רב אם ההטבות נשוא ההסדר, לציבור כולו, ולתושבים הבדואים השכנים למפעל
5 בפרט, היו באות לעולם, ובוודאי בסדר הגודל הכספי שבו עסקינן.

6 באישור שכר-הטרחה (812,000 ₪ כולל מע"מ), נתתי דעתי למאמץ שהשקיעו ב"כ התובעים
7 המייצגים לאורך חודשים ארוכים, לפני ואחרי הגשת בקשת האישור, ואת הסיכון שנטלו על עצמם,
8 בניהול ההליך הממושך, שהצלחתו רחוקה היתה מלהיות מובטחת מראש. יודגש, ששכר-הטרחה,
9 כמו גם הגמול לתובעים, ישולם ע"י המשיבה מחוץ ובנוסף להטבות לחברי הקבוצה.

10 התוצאה, כעולה מהמקובץ, היא, שאני מאשר את הסדר הפשרה המתוקן ונותן לו תוקף של פסק
11 דין.

12 הסדר זה מהווה מעשה בית-דין בעניינם של חברי הקבוצה המיוצגת כלפי המשיבה, בעילה שהוגדרה
13 לעיל.

14 ב"כ המשיבה ידאג לביצוע פרסום מודעה ב-2 עיתונים יומיים, בהתאם למוצע בגוף הבקשה לאישור
15 ההסדר, וזאת בהתאם לסעיף 25(א)(4) לחוק, בנוסח אשר יוגש לאישורי בתוך 14 יום, וככל
16 שאאשרו.

17 עותק פסק-הדין ישוגר ע"י המזכירות גם למנהל בתי המשפט, לשם רישומו בפנקס התובענות
18 הייצוגיות.

19 עד לא יאוחר מיום 1.11.13 ימסרו הצדדים הודעת עדכון לביהמ"ש בדבר מצב הדברים באשר
20 למימוש הפשרה וביצוע ההטבות, בהתאם ללו"ז שנקבע, לרבות באשר להקמת פרויקט החינוך
21 הסביבתי המוזכר.

22 ניתן היום, ל' תשרי תשע"ג, 16 אוקטובר 2012, בהעדר הצדדים.

31
32
33
34

אריאל ואגו, שופט